

STULTITIAE LAUS

Erasmi Rot.

Dramatizacija:Aleksandar Novaković

Scena prva

(Mrak.Zvonjava tri puta,off.Svetlo dolazi,čkiljavo pa sve jače i obasjava sredinu pozornice.Na sredini prazne scene nalazi se mrtvački sanduk.Na sanduku ne zvonce,povezano kanapom sa unutrašnjošću sanduka. Zvonce zvoni u ritmu neke vesele melodije.Otvori se sanduk i iz njega izlazi Ludost.Na licu joj je izraz neverovatne dosade.Obučena je u drečavu odeću a na ruci nosi flor.Othukne,razbaruši kosu,okreće se oko sebe.Tišina.iz sanduka vadi daljinski upravljač i okreće se ga prema publici.Pritisne dugme.Smeh.Isključi.Smeh stane.Tako naizmenično ponavlja nekoliko puta,igrajući se sa dugmićima.Raspoloženje joj se malo popravi)

LUDOST:

Može svet da priča o meni šta mu drago ali,ipak sam ja i jedino ja,kažem,kadra da uveseljavam i bogove i ljude.Nepobitan je dokaz mogu tvrđenja to što sam čim sam stupila pred vaš mnogoljudni skup da progovorim koju reč,na vašim licima je očas zasijala neka nova i neuobičajena veselost!

(Ludost sedne na poklopac sanduka,zausti da kaže nešto a onda se seti i počne da pretura po stvarima u sanduku.)

Pravo da vam kažem,ja prezirem mudrace koji proglašavaju najvećom budalom i bestidnikom onoga ko se sam hvali.Neka takvog čoveka smatraju koliko god hoće ludim,moraju priznati da je pristojan.Jer šta je pristojnije nego da trubim sama o svojim zaslugama i da sama sebi peva slavopojke?Ko bi me mogao naslikati bolje od mene same?Da nisam slučajno nekom bolje poznata nego samoj sebi?I čini mi se da sam ja u tome čednija od većine velikih i mudrih ljudi ovoga sveta,koji obično iz neke lažne stidljivosti iznajmljuju nekog ulizičkog govornika ili praznoslovnog pesnika od kojih slušaju pohvale koje nisu ništa drugo do presna laž.Neko je pametno napisao da je bitna osobina bogova upravo to što pomažu ljudima;pa ako su po zasluzi skupljeni u savet bogova oni koji su naučili ljudi kako se pravi vino,kako se selje žito ili im pokazali druge korisne stvari,zašto se ne bih s pravom nazvala i smatrala alfom svih bogova,ja,koja jedina svima delim dobro?Pokazaću vam da su sve životne prijatnosti nastale od moje darežljivosti.Jer,šta je život i da li je uopšte vredan tog imena ako iz njega izbacиш uživanje?!Vi pljeskate-znači da je tako.Ja sam znala da među vama niko nije tako pametan,ili bolje,tako lud,ne radije ču reći pametan,da zastupa takvo mišljenje.Ja sam,kao što vidite,ona prava darovateljica dobara koju Latini zovu Stulticija a Grci Morija a vi Ludost!

(Odstepuje melodiju koju je kucala u kovčegu i nakloni se publici)

Moje ime,dakle,znate gospodo-kakav nadimak da vam dam?Arhiludaci,šta drugo mogu?Jer kakvim časnijim imenom može božica Ludost da oslovi svoje vernike?Malo ljudi dobija rečitost,lepotu,presto od hirovitih božanstava.Samo sam ja,Ludost,takva da obuhvatam čitav svet podjednakom ljubaznošću i uvek sam spremna da delim dobročinstva.Ja ne očekujem nikakve zavete,ne ljutim se i ne tražim žrtve pokajnice,ako se nešto propusti pri nekom obredu.A zašto,uostalom,da želim hram kad je

čitav ovaj svet moje svetilište i,ako se ne varam,najlepše?Vernika nema jedino tamo gde nema ljudi.A nisam toliko luda da tražim kipove i slike;to bi bilo samo na štetu mome kultu,jer ludaci i tupoglavci obožavaju često slike mesto svetaca.U tom slučaju bi se i meni dogodilo što se događa onima koje su njihovi zamenici istisnuli.Ja mislim da je meni podignuto onoliko kipova koliko ima ljudi na svetu koji su,hteli-ne hteli,moja živa slika.

(Ludost vadi handy-cam iz sanduka i počinje da snima prve redove publike.Pokazuje ljudima da gledaju u objektiv i mršti se zbog njihovog izbegavanja)

O ,Bože moj,što je to pozorište,što je to šarolika tišma ludaka!Gledajte ovde,ne,ne skrećite pogled,kamera vas voli!I vi, zašto?Ovaj je smrtno zaljubljen i ukoliko mu devojka manje uzvraća ljubav on je više voli.Taj tamo živi od prostitucije svoje žene a onaj onde trpa u želudac što je sa svih strana napljačkao iz straha da sutradan ne umre od gladi dok masa vas vidi vrhunac sreće u spavanju i neradu.Ipak,trgovci su najluđi i najpokvareniji soj!Redovno su lažljivci,krivokletnici,lopovi,podvaladžije a ipak smatraju da su najugledniji jer su im prsti okovani zlatom!Ima li ovde trgovaca?

(Pauza.Ludost izgleda malo uvređena ali lako vraća kameru nazad u sanduk i izvlači lutkice koje pokazuje publici,igrajući se sa njima)

Nego,da vam predstavim svoju svitu?Među devojkama se izdvaja ova što ponosno uzdiže obrve i zove se Samoljubivost,ovoj što kao da se smeje očima i pljeska rukama ime je Laska,ova što do napola spava zove se Zaboravnost,ona tamo što se oslanja na oba lakta prekrštenih ruku zove se Lenjost,ova s vencem ruža na glavi i zavijena u mirisni oblak je Naslada,ona tamo sa neodređenim i izgubljenim pogledom zove se Lakomislenost,najzad,ova okrugla,debeljuškasta s glatkom kožom naziva se Razuzdanost.Među devojkama vidite i dva muška božanstva od kojih se

jedno zove Gozba a drugo Tvrđ San.Pomoću ovih vernih slugu podvrgavam pod svoju vlast ceo svet i vladam i nad vladarima.

(Ludost poslednju rečenicu izgovori trbuhozborački,lutkica se klima i smejulji.Tajac.Ludost se snuždi i baci grubo lutkice nazad u sanduk i vadi sliku čoveka, jednu od onih iz kabineta biologije,prikači je za zid i pokazuje delove tela koji se pominju)

Ne zaboravite da je,baš iz straha da ljudski život ne bude strašan i tužan,Jupiter dodelio čoveku mnogo više strasti nego razuma,i to u odnosu dvadeset i četiri prema jedan!Sem toga,sabio mu je mozak u jedan uski kutak glave,a čitavo telo prepustio strastima.Najzad je ostavio usamljenom razumu dva moćna neprijatelja:prvi je srdžba koja gospodari u grudnoj tvrđavi i u srcu,izvoru života;drugi je požuda,koja sebi vrlo široko prisvaja vlast,sasvim dole do prepona.

A zašto ja ne bih,po svome običaju,govorila s vama otvorenije?Pitam ja vas,zar bogove ili ljude rađaju udovi kao što su:glava,lice,grudi,ruke,uši,koji se smatraju kao ugledni udovi tela?Ne bih rekla!Ud koji produžava ljudski rod tako je glup i tako smešan da mu ni ime ne možeš izreći bez kikotanja.On je onaj sveti izvor iz koga sve crpe život i pouzdaniji je od poznate Pitagorine četvorke.

Koji će čovek,molim vas,navući bračni jaram sebi na vrat,ako samo,kao što obično čine filozofi,prethodno proceni nezgode zajedničkog života?Ili,koja će žena pristati na bračne dužnosti ako sazna ili promisli kako je opasan prođaj i kako je teško vaspitanje deteta?Prema tome,ako za život dugujete zahvalnost braku,a za brak dugujete zahvalnost mojoj sluškinji Lakomislenosti,pomislite onda koliko li tek zahvalnosti dugujete meni!Pa dalje,koja bi žena htela,kad je već jednom sve iskusila,da počne iznova ako

pored nje ne bi stajalo božanstvo zaborava?Ne zaboravite da,ukoliko je ljubav dublja,utoliko je ludost veća i srećnija!
(Pauza.Ludost uzdahne,urola sliku i vrati je nazad u sanduk.Počinje da petlja po sanduku, vadi svoje krpice i šminku i počinje da se presvlači.Odeća je ozbiljna, poslovna, šminka diskretna)

Ako se stvar pravično proračuna, žene imaju da zahvale Ludosti što su u mnogo čemu srećnije od muškaraca.U prvom redu zbog lepote koju one s pravom izdižu iznad svih stvari, jer pomoću nje mogu tiranisati i same tirane.Odakle inače kod muškaraca ona strašna spoljašnjost:hrapava koža,gusta bradat što ga čini starijim ako ne od mudrosti?I čime se žene mogu umiliti muškarcima ako ne ludošću?To je jedini cilj onom pustom udešavanju,mazanju,kupanju,češljanju,mirisanju;s tim ciljem upotrebljavaju mnoga veštačka sredstva da ulepšaju lice,da oboje obrve i da neguju kožu.I to za kakvu drugu nagradu nego uživanje!Niko neće poreći tu istinu,ako se samo seti kakve sve budalaštine muž brblja sa ženom i kakve gluposti pravi kad god hoće da mu žena pruži uživanje.Stoga žene više vole lakrdijaše i ludake, jer su po prirodi više negop drugi muškarci naklonjeni uživanju i šalama.što god da rade s tim ljudima,a ponekad rade i vrlo ozbiljne stvari,one to tumače kao brbljanje i razonodu,jer je lepi pol vešt,osobito kad hoće da prikrije svoje grehe.Ja svakako ne mislim da je ženski pol toliko budalast da bi mi zamerio što mu pripisujem ludost,jer sam i sama žena i uz to oličenje Ludosti.

(Ludost izvlači iz sanduka tanak i dug beli tepih, imitira držanje manekenke, ide po tepihu kao po pisti)

Iz te moje pijane i vesele igre rađaju se,dakle,veliki filozofi i njihovi sadašnji naslednici monasi i kraljevi u purpuru i pobožni sveštenici i triput svete pape;i,najzad,čitava četa pesničkih božanstava čiji je broj tako golem da

Olimp,koji je vrlo prostran,jedva može da ih primi.Za tu istinu može biti dobar dokaz onaj nikad dovoljno hvaljen Sofokle koji je napisao najlepšu pohvalu u moju počast:život je prijatan kad se ne misli ništa.

I stvarno:što se čovek više udaljava od mene sve manje ima od života dok ne dođe mrzovoljna starost koja je na teretu ne samo drugima već i samoj sebi.Starost bi,doduše,bila nesnosna svim ljudima da ja,iz samilosti prema tolikim teškoćama,ne stanem uz nju,Zbog toga mi čovek duguje zahvalnost što se u starosti podetinji.Tako se bar moj izlapeli čiča oslobođi neprijatnih briga koje muče pametnoga;često je zabavan drug u piću,starci vole decu i deca su isto tako privržena starcima(sličan se raduje sličnom).Ćelavi su,krezubi i nemoćni a toliko se raduju životu da se ponašaju kao mladići:jedan boji sede kose,drugi perikom prikriva ćelavost,treći se,sav iznemogao,ženi nekom nežnom devicom,svakako bez miraza i ona će ga uskoro zakititi rogovima.Još je zabavnije gledati stare namiguše,pohotljive,razuzdane kao koze.One piju,igraju s mladim devojkama,pišu ljubavna pisma.Ceo svet ih ismeva i ceo svet ima pravo ali bapci se dopadaju sami sebi,srećne zbog moje dobrote.I ukoliko dublje zalaze u starost,utoliko im se više vraća sličnost sa detinjstvom dok jednom kao deca ne odu sa ovog sveta bez gađenja prema životu i bez straha od smrti.Eh,kad bi se ljudi uzdržavali svake veze sa mudrošću i stalno sa mnom provodili vek ne bi uopšte znali ni za kakvu brigu i srećno bi uživali u trajnoj mladosti!

(Ludost zastane,pogleda publiku.Okrene se bwez reči i okrene tepih.Druga strana tepiha je crvena.Počne opet da petlja po sanduku.Zastane)

Molim,ne čujem dobro!Prijateljstvo?Ne,i dalje ne
čujem!A,prijateljstvo!Priznajte glasno da ludost i jedino ludost sklapa i
održava prijateljstvo.Govorim ovde samo o ljudima od kojih nijedan nije

rođen bez mana i među kojima je najbolji onaj koji ih ima najmanje a to dolazi otuda što je velika većina ljudi luda pa čak nema čoveka koji je na ovaj ili onaj način nije udaren mokrom čarapom po glavi..To ne važi,međutim,za mudrace koje filozofija ubraja u bogove jer su te cepidlake u tolikoj meri prodorne da oštrim,orlovskim pogledom,uočavaju mane prijatelja.Sve u svemu,bez mog posredovanja ne bi bilo nikavog društva koje bi oživljavalo veseljem i nikakve veze koja bi dugo trajala:narod ne bi mogao da podnosi kralja,gospodar slugu,sobarica gospođu,učitelj učenika,,žena muža,prijatelj prijatelja,vlasnik zakupca ako ne bi jedan drugog čas varali,čas jedan drugom ulagivali,čas jedan drugome pyametno popuštali;ako se ne bi,jednom rečju,naslađivali nekim medom Ludosti.
(Za ovo vreme Ludost izvlači elemente is kojih,od platna i plastičnih šipki stvara govornicu sa znakom Ludosti.Ispod govornice je sanduk Ludosti iz kojeg izvlači cveće i stavlja ga,s dužnim poštovanjem,na kovčeg.Vadi i damski pištolj i stavlja ga kod podvezice.Odlazi zatim kod početka tepiha.Pritiska daljinski upravljač.HUČANJE AVIONA,OFF.Ludost salutira i dolazi uz zvuke himne,rukujući se sa vazduhom i staje na govornicu.Zausti,ali onda stane.Spusti se do sanduka i iz njega izvuče flašu narandžastog soka i sipa sok u čašu koju stavi na govornicu.Drži govor)
Ali u ratu,prigovaraju mi,razum igra vrlo značajnu ulogu.Priznajem da ga ima u vojskovođa,ali je taj razum vojnički,nije filozofski.Za rat je potrebno mnogo hrabrih i snažnih ljudi koji imaju vrlo mnogo smelosti i što manje pameti.Ali,može li biti veće ludosti nego da se iz ne znam kakvih razloga preduzima ona vrsta borbe koja i jednoj i drugoj strani donosi više zla nego dobra a o onima koji su pali u boju nema nikavog spomena!Složimo li se s tim onda slavna dela mogu činiti
paraziti,svodnici,razbojnici,ubice,seljaci,glupaci,razne varalice i ostali

društveni ološ,ali ne filozofi koji kaplju nad knjigama do neko doba noći.A šta drugo sadrži slavna epopeja *Ilijada* ako ne mahnita dela ludih kraljeva i naroda?I posle ovoga se slavi ona poznata Platonova misao da bi srećne bile one države u kojima bi vladali filozofi ili vladari koji bi se bavili filozofijom.Zapitajte samo istoričare za savet pa ćete sazнати da nikada nije bilo opasnije vladavine po državu nego kad bi vlast došla u ruke kakva filozofa ili književnika.A kakva li je to sila udružila one surove,divlje i neotesane prljude u građansko društvo?Laska!Pa ipak,iz tog izvora potiču junačka dela heroja koje toliki rečiti pisci kuju u zvezde!Da ne govorimo o Minosu ili Numi koji su,kaže legenda,pomoću neverovatnih priča,vladali glupom ruljom.

(Smeška se a zatim se spusti do sanduka,izvuče pakovanje čokoladnih bananica i počne da deli publici)

Šta je gluplje nego kada se kandidat za neki položaj ulaguje narodu,kada darovima kupuje njegovu naklonost,kada teži za odobravanjem tolikih ludaka,kada mu se dopadaju njihovi poklici dok ga kao kakvog idola nose po gradu u trijumfalnoj povorci ili kad gleda svoj bronzani kip na trgu?Dodajte tome ono razmetanje imenima,nadimcima,božanske počasti iskazivane ljudima koji jedva zaslužuju naziv čoveka,dodaj javne svečanosti kojima se uvršćuju u red bogova čak i najsvirepiji tirani!Takvim se tričarijama može voditi ona golema i moćna životinja koja se zove narod a takva ludost podiže gradove,na njoj počivaju države,zakoni,vera,zborovi,sudovi:ukratko,ljudski život uopšte nije ništa drugo do izvesna igra Ludosti.

(Poslednjima koji posegnu za bananicama Ludost izmakne kutiju.Vraća se na govornicu)

Ali vladari,reći će neko,sami zatvaraju uši pred istinom i samo stoga izbegavaju mudrace što se boje da se ne bi našao slučajno neki slobodniji

čovek koji bi se usudio da radije govori ono što je istinito nego ono što je priyatno da se sluša.Istina je zaista mrska vladarima,nema tu šta:ali,iasko je to čudno,moji ludaci uspevaju da se iz njihovih usta sa uživanjem sluša ne samo istina nego i otvorena uvreda.Ako dolaze iz usta ludaka smeju se od srca istim onim rečima zbog kojih bi mudrac namakao sebi omču na vrat.jer istina ima neku prirodnu snagu da razveseljava,ako joj nedostaje ono što vređa,a taj dar su bogovi zaista dali samo ludacima.

Eh,da,poodavno želim da govorim o svojim vernim poštovaocima kraljevima i knezovima!Naime,onaj koji upravlja državom mora voditi javne a ne lične poslove,ne sme misliti ni na šta drugo nego na opštu korist;ne sme se ni za dlaku udaljiti od zakona koje sam donosi i izvršava,mora da bdi nad poštenjem svojih činovnika i vlasti;uvek mora da misli da je izložen očima svih i da može svojim čistim životom,kao blagotvorna zvezda,korisno uticati na ljudske poslove ili pak,kao zlokobna kometa donositi najveću sreću.Da ne govorimo o zaverama,mržnji,ostalim opasnostima ili strahu;najzad,nad glavom mu stoji onaj pravi kralj koji će ubrzo zatražiti od njega računa za svaki,pa čak i najmanji prestup,i to utoliko strože ukoliko je imao pravu vlast.

(Ludost popije sok)

LUDOST:Hvala.

(Ludost pritisne daljinski upravljač i odjekne frenetični aplauz.Vadi iz torbe reket i počne da imaginarno igra tenis sa publikom.Od flora pravi znojnicu.) Ali,ja im pomažem da sve te brige ostave bogovima,da se odaju bezbrižnom životu i slušaju samo one ljude koji prijatnim glasom umiju da im razvesele uši,kako nečim ne bi poremetili duševni mir.veruju da valjano ispunjavaju sve vladarske dužnosti ako su neprestano u lovu,ako neguju lepe konje,ako čara radi prodaju zvanja i položaje,ako svakodnevno izmišljaju nove načine

pomoću kojih bi iskamčili imetak od svojih podanika i preneli ga u svoju blagajnu:i to,razume se,vešto,pod dobrim izgovorima,da bi se ipak pokazao neki vid pravičnosti,ma kako to bilo nepravično.Svome poslovanju uvek dodaju laskanje kako bi na ma koji način privezali dušu naroda uza se.

Zamislite čoveka na prestolu(a ima takvih) koji ne poznaje zakon,koji je skoro neprijatelj opštih interesa,kome je stalo do lične koristi,mrzi znanje,prezire slobodu,istinu,koji sve meri po svojoj požudnosti i sebičnosti!Obucite mu zatim zlatnu ogrlicu,.metnite na glavu krunu ukrašenu dragim kamenjem,.dajte u ruke žezlo,ogrnite purpurni plašt,znak izuzetne odanosti državi!Ako bi vladar uporedio te znake dostojanstva sa svojim životom,uverena sam da bi se postideo što ih nosi i plašio bi se da se ne pronađe kakav podrugljivac koji bi sve to pozorišno odelo izvrgao smehu i šali.

(Prekine meč a zatim se izvali na sanduku i stavi naočare za Sunce.Iz sanduka izvuće flašu viskija i počne da šljema)

A šta sada da kažem o dvoranima?Od većine njih zaista ništa nije puzavije,ropskije,dosadnije i podlijе,nose zlato,drago kamenje a svu svoju sreću vide u tome što kralja mogu da zovu gospodarem,što su naučili da pozdravljuju s tri reči,što umiju svuda da utrpaju zvanične titule:preuzvišenosti,veličanstvo,visočanstvo!Takav ti dvoranin čmava do podne,a onda mu plaćen sveštenik,koji dreždi kraj postelje,na brzinu očita misu,gotovo dok on još leži;zatim doručkuje;tek što završi doručak dolazi ručak;posle ručka kocke,šah,lakrdijaši,budale,kurtizane,neslane šale i dosetke;u međuvremenu se popije štošta jedanput ili dvaput radi osveženja;potom dolazi večera,a posle nje,bogme,porovode noć u piću.I tako im bez ikakve dosade u životu protiču čitavi časovi,dani,meseci,godine,stoleća.

Gde su tu zakoni,pitaće neko,gde je tu red!Pa među naučnim pozivima prvo mesto zauzimaju poznavaoci prava.Nema bića pod Suncem koje je samo sobom zadovoljno kao pravnik.U stvari,njihov je rad običan Sizifov posao,jer u jednom dahu istresu silesiju zakona,bez obzira na to da li se odnose na određenu stvar,i slažu glose na glose,mišljenja na mišljenja i tako stvaraju uverenje da je pravna nauka najteža od svih.Oni misle da je sve ono za šta je potreban trud već samim tim slavno.

(Ludost se jedva podiže i pijana staje na govornicu.Nastavlja,klateći se,sa govorancijom)

Čudno,ali nema čoveka nezadovoljnog svojom otadžbinom,tako da Irac ne želi da se menja sa Italijanom,Tračanin s Atinjaninom,Skit sa stanovnikom Srećnih Ostrva.Britanci prisvajaju sebi lepotu,muzički dar i dobru kuhinju,Škoti se hvale plemstvom i dijalektikom,Francuzi su ponosni na svoje manire,Italijani laskaju sebi da jedino oni na svetu nisu varvari,Grci smatraju da su pronašli nauku i hvale se slavnim imenima starih heroja,Turci ismejavaju hrišćane kao praznoverne,Jevreji neprestano iščekuju svog Mojsija,Španci ratnu slavu ne priznaju nikome do sebi,Nemci se hvale visinom i pronalaskom magije.Da ne govorimo o mojim Holanđanima a a posebno njihovom misliocu,Erazmu Roterdamskom!Zašto da Holanđane ne nazovem svojima kad su oni tako verni moji poštovaoci da su zaslužili čak nadimak izveden od moga imena!Oni ga se ne stide;naprotiv,i ponose se njime!Vidite i sami koliko uživanja donosi Samoljubivost kojoj je vrlo slična njena sestra,Laska.

Uzmimo ,na primer,psa.Koja se životinja više ulaguje od psa?S druge strane,koja je životinja vernija od psa?Ili vam se čini da su za ljudski život korisniji divlji lavovi,krvoločni tigrovi i besni leopardi?Da i ne govorim,uostalom,o tome kako Laska ima velikog udela u slavnom

govorništvu, još većeg u medicini i najvećeg u pesništvu. Jednom rečju, ona je med i začin celokupnog društvenog života.

Da kažem nešto o nauci i umetnosti. Šta je podsticalo ljudi da pronalaze i ostavljaju potomcima, kako oni misle, tolika izvanredna dela? Zar ne žedž za slavom? Ti ludaci nad ludacima misle da ne treba da se čuvaju ni noćnog bdenja, ni znoja, ni gladi da bi postigli ne znam kakvu slavu koja je, u stvari, prazna utvara. Ali ne zaboravite da Ludosti dugujete zahvalnost za tolike udobnosti u životu, i, što je najlepše, možete se koristiti glupošću drugih. Naročito su ludi od sujete glumci, pevači, besednici i pesnici. Ukoliko je ko od njih veća neznalica utoliko je uobraženiji, utoliko se više busa u grudi i šepuri. Ali svi nađu činiju za svoju salatu i, ukoliko je ko budalastiji, osvaja utoliko viže obožavalaca; ono najgore se uvek većini najviše svidi jer je najveći broj ljudi, kao što sam rekla, u službi Ludosti. Zatim, ukoliko je ko veća neznalica utoliko je sam sobom zadovoljniji. Zašto bi onda više voleo pravo obrazovanje?

U zlatno doba je priprosti čovek živeo bez ikakvog oružja nauke, vođen samo prirodnim nagonom. Čemu je tada bila potrebna gramatika, kada su svi govorili istim jezikom i kada se reč upotrebljavala samo da se ljudi među sobom sporazumevaju? Kakva je potreba bila za dijalektikom kada nije bilo nikakve borbe zbog suportnih mišljenja? Čemu bi služila retorika, kada nikog niko nije izvodio na sud? Zašto bi se stvarali zakoni, kad nije bilo iskvarenih običaja iz kojih, nema sumnje, izviru dobri zakoni? Ljudi su, zatim, bili isuviše pobožni da bi s nekom bezbožnom radoznalošću ispitivali tajne prirode i posmatrali zvezde i istraživali njihovo kretanje i delovanje i otkrivali nevidljive uzroke stvari; smatrali su za greh ako bi smrtni čovek pokušao da mudrošću nađe granice svoje subbine. Što se tiče

želje da se sazna ono što se dešava izvan neba,takvo bezumlje nikome nije padalo na pamet.

(Ludost se skljoka s govornice,okrene se oko sebe,shvati gde se nalazi i namah se otrezni.Umorna,sedne na sanduk)

Mudraci su,kao što svako zna,u velikoj manjini,ako ih uopšte ima.Grci su ih,za toliko vekova,nabrojali svega sedam;ali da i njih,bogme,neko bolje prorešeta,neka me đavo nosi ako mešu njima pronađe jednog jedinog koji bi zaledao za polovinu,kakvu polovinu-za trećinu pametnog čoveka!

Uporedimo sada život bilo kojeg mudraca sa sudbinom ludaka!Zamislite kakav primer mudrosti pa stavite prema njemu čoveka koji je čitavo detinjstvo i mladost proveo nad knjigama i najlepši deo života upropastio u neprospavanim noćima,brigama i znoju i koji u docnjem životu nije okusio ni trunke veselja;koji je uvek bio

štедljiv,siromašan,žalostan,napušten,nepravičan i surov prema sebi a drugima težak i odvratan;koji je,bled i suv,bolestan i krmeljiv,ostareo i osedeo mnogo pre vremena i umro pre vremena.Ali zar je važno kad tako umre čovek koji nikad nije ni živeo!Eto,sad imate baš izvrsnu sliku mudraca! Prema tome,ispitaj pažljivo,budalasti mudrače,one silne brige što danju i noću muče tvoj duh,skupi na jednu gomilu sve nezgode svoga života pa ćeš tek onda shvatiti koliko nevolja ja prištedim svojim ludacima!

(Ludost gleda u publiku i vrti glavom.Krene na ivicu scene.Svetla se pogase,samo »top« baca svetlost na nju)

A tek pozorište?!Ako bi neko glumcu koji na sceni igra svoju ulogu pokušao da skine masku i da gledaocima pokaže njen pravo,prirodno lice,zar ne bi time poremetio ceo komad?I zar ne bi zaslužio da ga svi iz pozorišta najure kamenicama kao ludaka?Odjedanput će se pojavit sasvim nov prizor:koji je maločas bio žena,sada je muškarac,mladić je sada starac:ispod maske kralja

odjednom se pojavi neki prostak,a onaj što je malopre bio Bog,postaće čovečuljak.Odstraniti varku znači pokvariti predstavu!Samo su odelo i šminka,u stvari,obmana koja privlači oči gledalaca.

(Ludost se trese,polu-plače,polu-smeje)

Šta je drugo ljudski rod nego neka vrsta komedije u kojoj ljudi igraju svaki pod svojom maskom i svaki svoju ulogu do ih reditelj ne odvede s pozornice?A on često jednom istom glumcu daje različite uloge,tako da onaj ko je maločas predstavlja kralja u skerletu,odjednom postaje rob u prnjama.Sve je na svetu prividno,pa se ni komedija života ne izvodi drugačije.Šta smeta što ti celo pozorište zviždi?Pljeskaj ti sebi sam!Do toga te stepena savršenstva može dovesti samo Ludost!

(Pauza.Ludost udari par puta dlanovima,zatim klimne glavom kao da je nešto,teška srca,shvatila.Mahne rukama i krene prema sanduku.Počinje da se pakuje u sanduk)

Ali,izgleda mi da sam već odavno,ne zaboravivši ko sam,prekoračila granice.Ako vam se ova moja priča čini suviše brbljivom i drskom,uzmite u obzir,molim vas,da je to govorila Ludost koja je sem toga i žena!Uz to se setite i one grčke poslovice:«Često i lud čovek govori ispravno!»Ili možda mislite da se ta poslovnica ne može primeniti na žene.

(Ludost se spakovala.Krene prema sanduku.Skine flor baci ga.Ulazi u sanduk. Pauza.Poklopac se otvori)

Vidim da očekujete epilog.Ali ste sasvim ludi ako mislite da se ja još sećam šta je bilo u onoj gomili reči koju sam istresla pred vas.Stara izreka glasi:«Mrzim druga u piću koji se svega seća».A ja vam kažem:«Mrzim slušaoca koji se svega seća».

Stoga ostajte zdravo,slavnici poklonici Ludosti,pljeskajte,živite,pijte!

(Ludost zalupi poklopcem i sve se zamrači)

/KRAJ/